

Victoriasjö-samarbetet

Victoriasjön är världens till ytan näst största sötvattenssjö. I avrinningsområdet runt Victoriasjön bor närmare 30 miljoner människor. Problemen med orenat avlopp, jorderosion och en ökad fattigdom är stora, men nu är en förändring på gång. Med stöd från bland annat Sverige har länderna runt Victoriasjön inlett ett samarbete för att förbättra livsvillkoren för de människor som är beroende av sjön för sin överlevnad.

Tillsammans med sina lokala samarbetspartner kommer svenska frivilligorganisationer, företag, universitet och andra att medverka i en samlad satsning för att utveckla Victoriasjö-regionen, innefattande allt från näringslivsutveckling till ökad jämlikhet.

Hösten 2001 startas ett speciellt Victoriasjö-direktorat inom Sida för att planera och samordna insatserna. Även i Östafrika är det meningen att ett Victoriasjö-kontor inom kort skall öppnas för att hantera och koordinera det svenska stödet i regionen.

Geografi. Victoriasjön som ligger i Östafrika delas mellan Kenya, Tanzania och Uganda. Inom sjöns avrinningsområde (utan egna kuster) ligger även Rwanda och Burundi. Fram till början av 70-talet fanns det ett fungerande samarbete mellan länderna kring sjön, men efter Idi Amins maktövertagande i Uganda upphörde mycket av kontakterna.

Sedan 1986 har Uganda åter en demokratisk regering och därmed har det blivit möjligt att återuppta samarbetet på nytt. År 2000 återbildades samarbetsorganet EAC (East African Community). Syftet med EAC är att hantera gemensamma frågor och underlätta samarbetet mellan länderna. Ett viktigt område för EAC:s arbete är Victoriasjön.

Situationen i Victoriasjön. Trots det stora geografiska avståndet och de många skillnaderna finns det flera likheter mellan Östersjön och Victoriasjön. I båda fallen rör det sig om grunda sjöar (Victoriasjön är som djupast 90 meter). Den förhållandevis begränsade vattenvolymen gör att båda sjöarna är känsliga för övergödning. Problemet med döda havsbottnar finns i båda sjöarna.

I viss mån skulle man kunna säga att situationen i Victoriasjön påminner om den i Östersjön vid den tid då de baltiska länderna fick sin självständighet: vattnet från de stora städerna renas i mycket liten utsträckning. Jorderosion och ohållbara jordbruksmetoder gör att gödsel och näringsämnen rinner ut i sjön, istället för att göda jorden och bidra till bättre skördar.

Befolkningen. Runt Victoriasjön bor närmare trettio miljoner människor. De senaste åren har inflyttningen varit stor och flera städer (Mwanza, Kampala och Kisumu) har idag kring en miljon invånare. De flesta människor runt sjön är direkt eller indirekt beroende av den för sin försörjning, samtidigt som livsvillkoren under lång tid försämrats. Orenat avlopp, jorderosion och en ökad fattigdom gör att situationen blir allt svårare för det stora flertalet. Den snabba spridningen av hiv/aids utgör ytterligare ett hot mot människorna i regionen.

Långsiktig hållbar utveckling. Sidas utgångspunkt för samarbetet är att fattigdomsbekämpning och miljöfrågor inte kan ses isolerat. För att åstadkomma en förändring krävs en helhetssyn. Sverige kan bidra till denna process, men länderna runt Victoriasjön utgör själva den drivande kraften i förändringsarbetet.

Den 24 april 2001 undertecknade EAC ett partnerskapsavtal om hållbar utveckling i Victoriasjö-området, med Sverige, Norge, Frankrike, Världsbanken och Östafrikanska Utvecklingsbanken. Det övergripande syftet med detta avtal är att åstadkomma en bestående förbättring av livskvaliteten för de människor som bor i Victoriasjö-området. Fatigdomsbekämpning, inte minst genom att söka skapa fler försörjningstillfällen, är därför ett central del i denna strategi.

Huvudområden för svenskt stöd:

Samarbete mellan städerna runt Victoriasjön. Med stöd av Union of Baltic Cities (UBC) bygger städerna runt Victoriasjön upp ett nätverk för samarbete, Lake Victoria Region Local Authorities Cooperation (LVRLAC). Lokal demokrati och miljöfrågor i de stora städerna är prioriterade områden.

Utbyte mellan forskare. På flera håll sker ett omfattande samarbete mellan forskare och universitet i Sverige och i länderna runt Victoriasjön. En del forskningsprojekt har pågått i flera år, andra är under planering.

Ökad kunskap om regionen hos dem som själva bor där. Genom utbildning av miljöjournalister, nätverk och informationsarbete är målet att öka kunskapen om situationen kring Victoriasjön hos de människor som lever där.

Stöd till EAC. Stödet syftar till att stärka EAC:s roll som regional samordnare. Detta är viktigt för att skapa effektivitet i ett samarbete där flera länder och organisationer är inblandade.

Agroforestry och bättre jordbruksmetoder. Genom att överföra kunskap om bättre odlingsmetoder och trädplantering har Vi-skogen (Kenya, Uganda och Tanzania) och de två Sida-finansierade landprogrammen ULAMP (Uganda Land Management Programme) i Uganda och NALEP (The National Agriculture and Livestock Extension Programme) i Kenya bidragit till att förbättra situationen för tiotusentals människor.

Hälsa, vatten och sanitet. Sida har i flera decennier stött arbetet med att förbättra situationen, bland annat genom det så kallade HESAWA-programmet i Tanzania. Nu förstärks detta arbete och det får en mer helhetsinriktad, regional prägel.

Samarbete mellan enskilda organisationer. Sverige ger stöd till Ecovic, det nätverk som växer fram mellan enskilda organisationer runt sjön. Många svenska enskilda organisationer är också verksamma i regionen.

Näringslivssamarbete. Att öka de utländska investeringarna är ett av de områden som EAC prioriterar i samarbetet med Sverige. Genom bland annat Start Syd-programmet arbetar Sida för att fler svenska företag ska etablera sig i Victoriasjö-området.

För mer information:

EAC: www.newafrica.com/eac, www.eachq.org

UBC: www.ubc.net

Vi-skogen: www.viskogen.org

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT
UTVECKLINGSSAMARBETE

105 25 Stockholm
Besök: Sveavägen 20
Telefon: 08-698 50 00
Telefax: 08-698 56 15
www.sida.se, info@sida.se